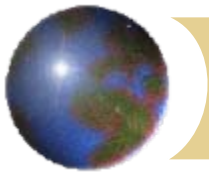

Σακχαρώδης Διαβήτης και καρδιαγγειακός κίνδυνος

Τριαντ. Π. Διδάγγελος

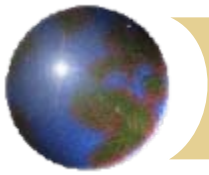
Ιατρική Σχολή ΑΠΘ, Π.Γ.Ν.Θ. ' 'ΑΧΕΠΑ' '

Σακχαρώδης Διαβήτης

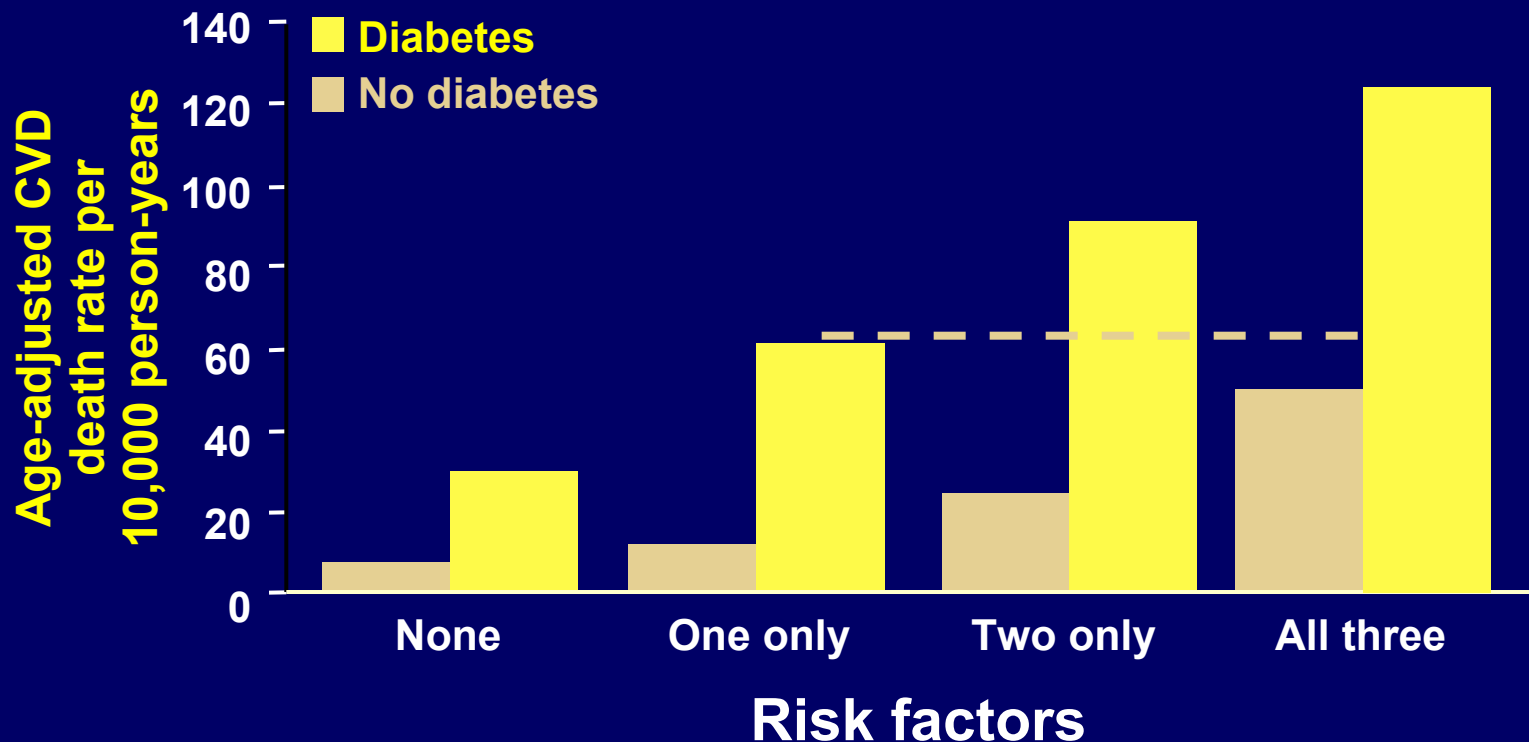
- **Μείζον ιατρικό πρόβλημα**
- **Κοινωνικό και οικονομικό κόστος**
- **Αύξηση επιβίωσης – αύξηση επιπλοκών**
αντιμετώπιση της νεφρικής ανεπάρκειας,
της στεφανιαίας νόσου και
του διαβητικού ποδιού
- **Ωφελεί η αντιμετώπιση της**
υπεργλυκαιμίας; (θεωρία Siperstein)

ΣΔ και αθηρωμάτωση

- Πρωϊμότερη
- Συχνότερη
- Περισσότερο εκτεταμένη, διάχυτη
- Με χειρότερη πρόγνωση
- Καμία μελέτη ΔΕΝ δείχνει ότι ο ΣΔ ωφελεί το καρδιαγγειακό σύστημα

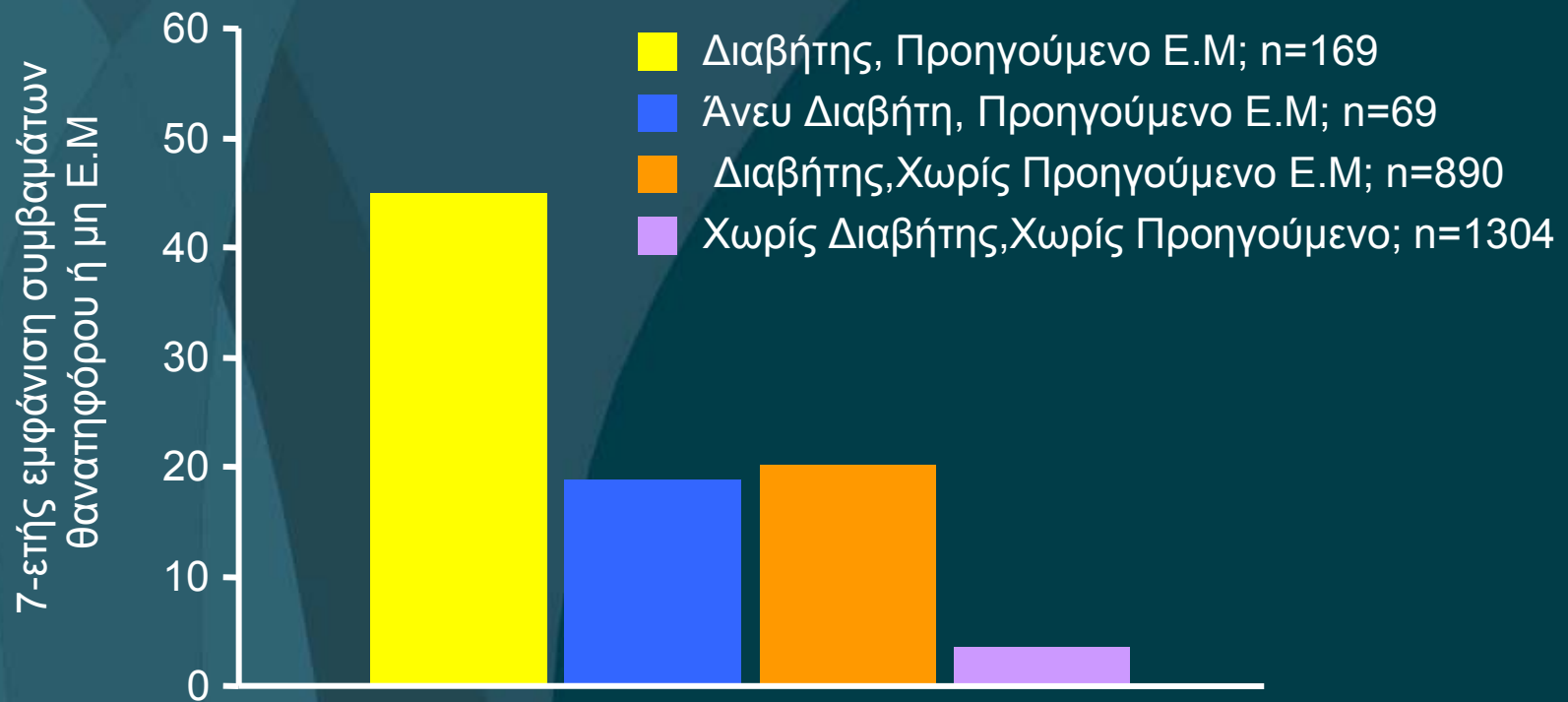
Μεγαλύτερος κίνδυνος θανάτου για ασθενείς με ΣΔ και έναν παράγοντα κινδύνου έναντι ατόμων με τρεις

*Serum cholesterol >200 mg/dl, smoking, systolic blood pressure >120 mmHg

Adapted from Stamler J et al *Diabetes Care* 1993;16:434-444.

Σε αυτή τη μελέτη, ασθενείς με διαβήτη χωρίς προηγούμενο έμφραγμα του Μυοκαρδίου βρίσκονταν στην ίδια κλίμακα υψηλού κινδύνου με τους ασθενείς που είχαν υποστεί έμφραγμα του Μυοκαρδίου αλλά δεν είχαν Διαβήτη

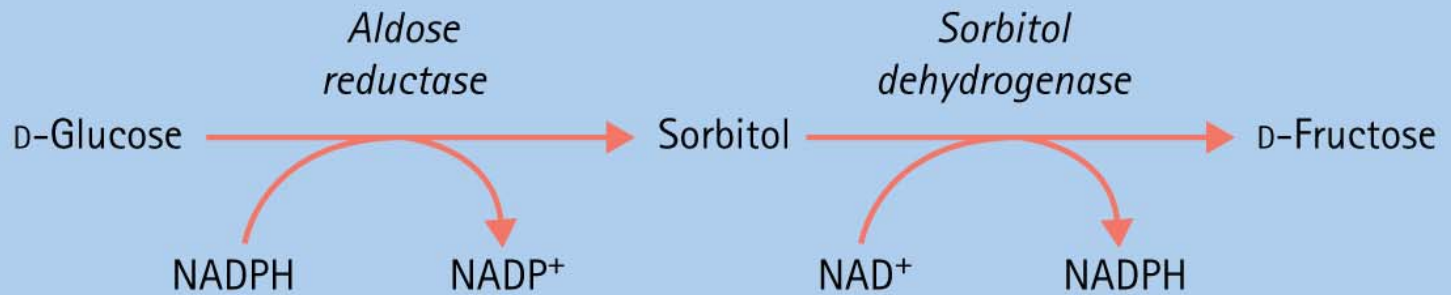

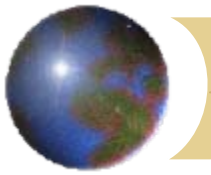
Η υπεργλυκαιμία ως παράγων αθηρωμάτωσης

- **Αύξηση του οξειδωτικού stress και βλάβη των αγγείων λόγω της αυξημένης παραγωγής ελευθέρων ριζών οξυγόνου**
- **Αυξημένη παραγωγή προϊόντων γλυκοζυλίωσης**
- **Ενεργοποίηση της αναγωγάσης της αλδόζης και κατ' επέκταση ενεργοποίηση της οδού των πολυολών και μετατροπή της γλυκόζης σε σορβιτόλη και φρουκτόζη**
- **Ενεργοποίηση ενός ή και περισσότερων ισοενζύμων της Πρωτεϊνικής Κινάσης C (PKC)**
- **Διαταραχές πηκτικότητας**

Οδός πολυολών

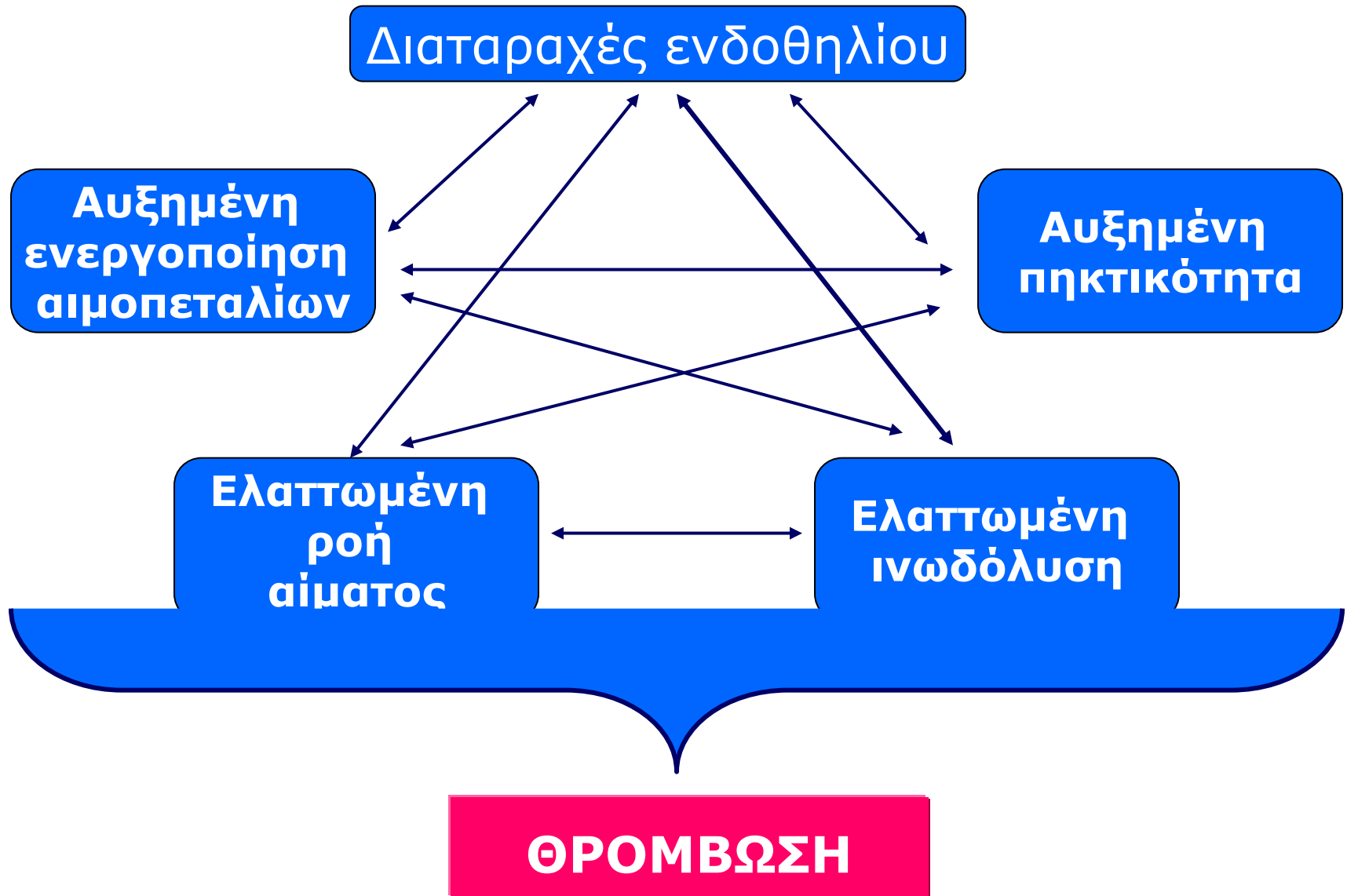

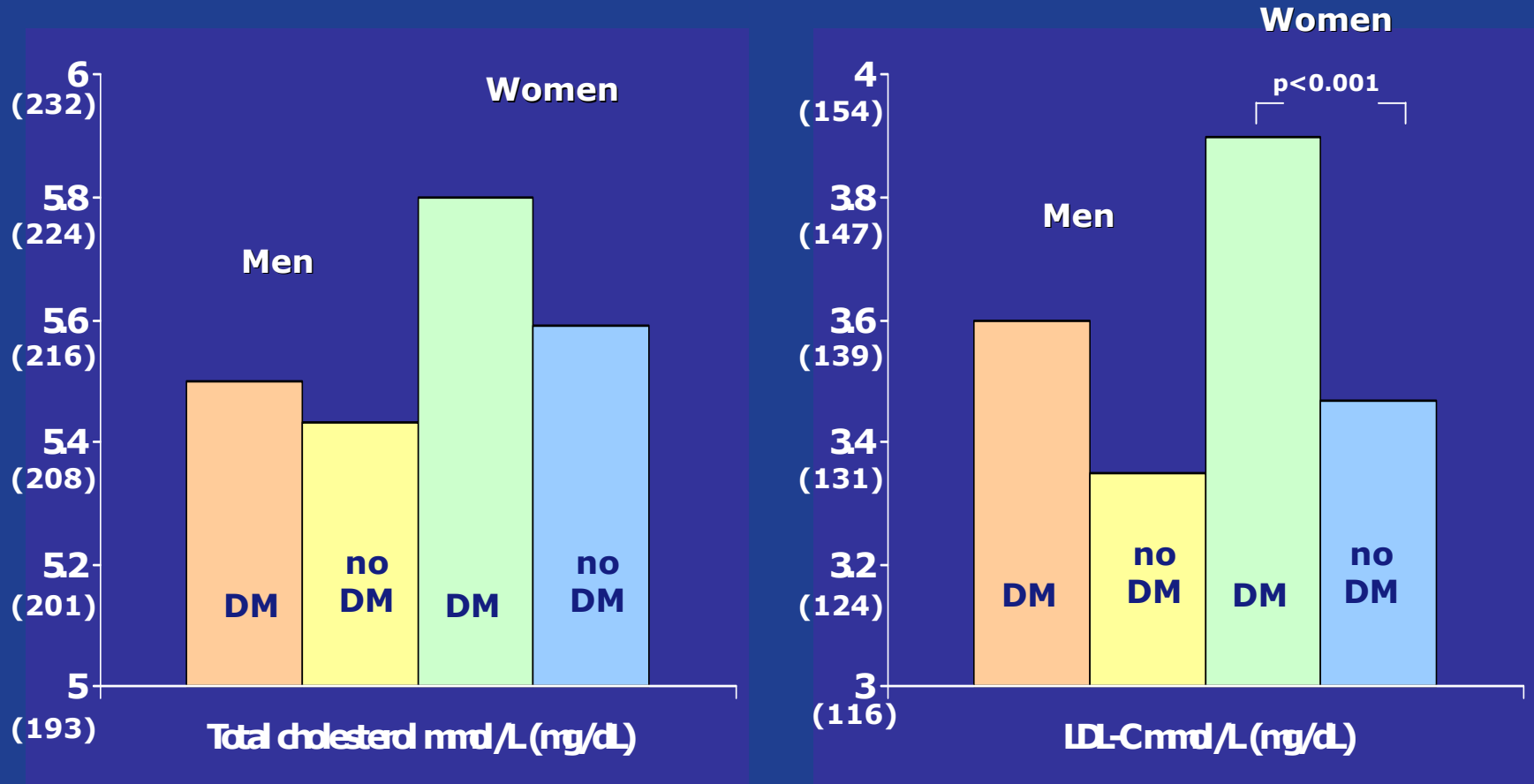
Μηχανισμός δράσης AGEs στην αθηρωμάτωση

- **Προαγωγή φλεγμονώδους απάντησης** (κυττοκίνες-TNFα, IL-1)
- **Διέγερση πολλαπλασιασμού κυττάρων** (PDGF, IGF-1)
- **Δυσλειτουργία ενδοθηλίου**

ΥΠΕΡΠΗΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΣΔ

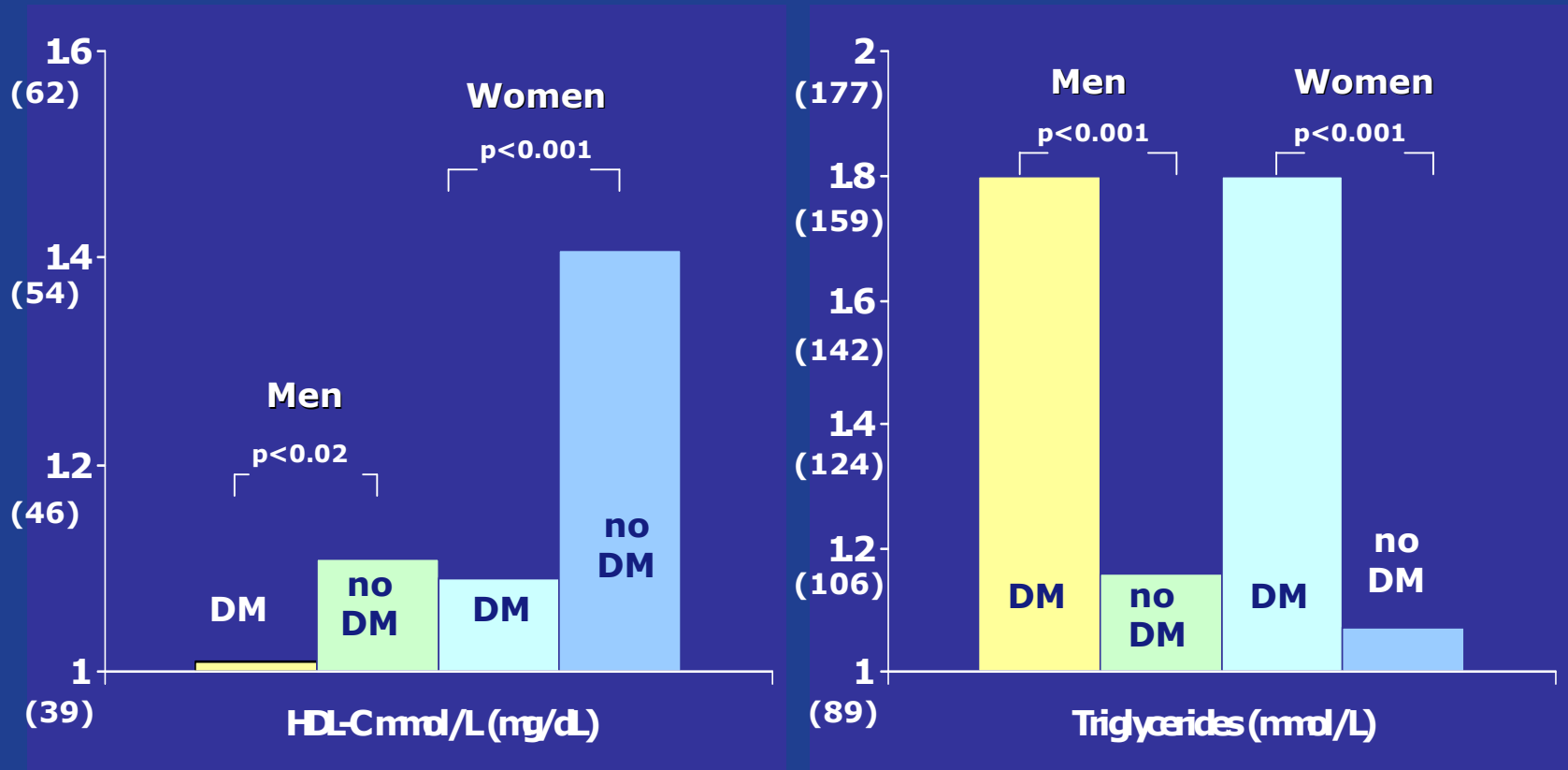

Typical Lipid Profile in Patients with Diabetes Compared with No Diabetes (1): UKPDS

DM diabetes mellitus

Typical Lipid Profile in Patients with Diabetes Compared with No Diabetes (2): UKPDS

DM diabetes mellitus

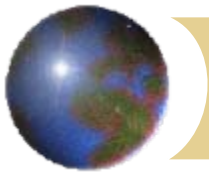
Μελέτη Proactive

- 5238 ασθενείς με ΣΔ τύπου 2 και μακροαγγειοπάθεια, χωρίς ΚΑ, διάρκεια 3 χρόνια

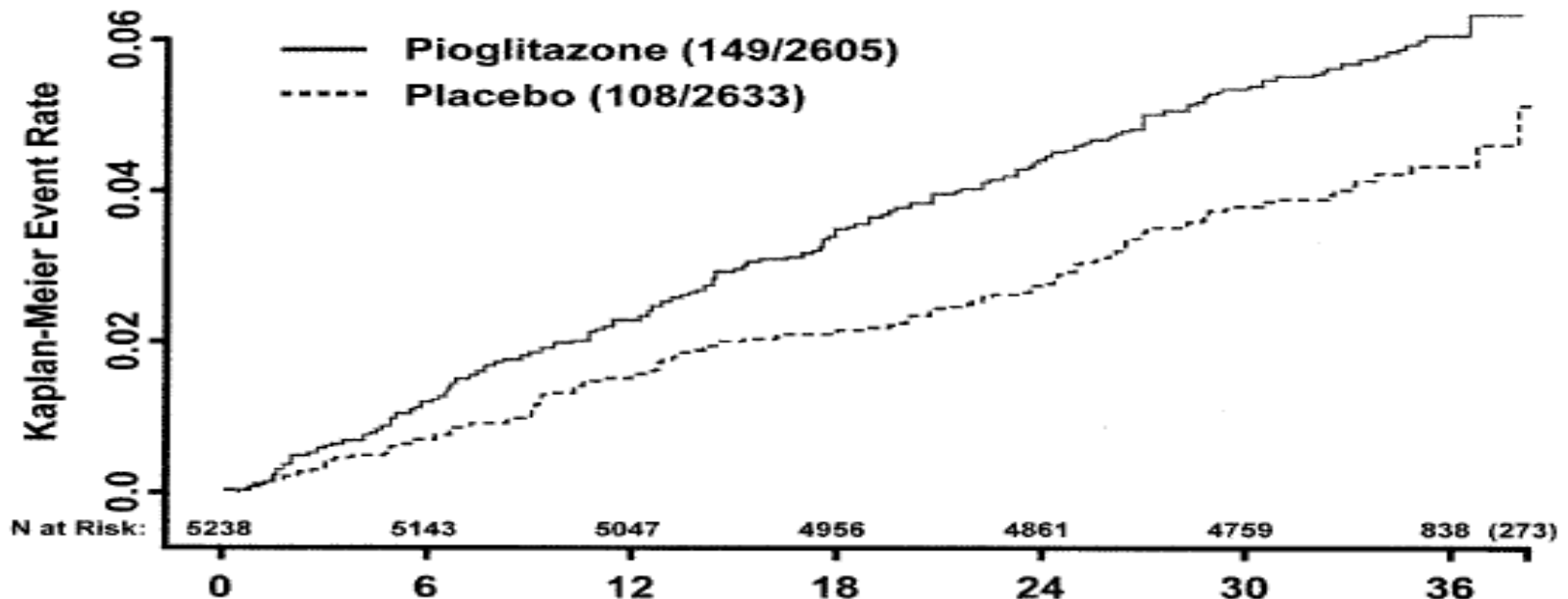
	Pioglitazone (n=2605)		Placebo (n=2633)		p
	Number of events	Number of patients	Number of events	Number of patients	
Any report of heart failure*	417	281 (11%)	302	198 (8%)	<0.0001
Heart failure not needing hospital admission*	160	132 (5%)	117	90 (3%)	0.003
Heart failure needing hospital admission*	209	149 (6%)	153	108 (4%)	0.007
Fatal heart failure†	25	25 (1%)	22	22 (1%)	0.634

*Not adjudicated. †Adjudicated cause of death.

Table 9: Reports of heart failure

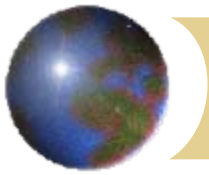

Pioglitazone Use and Heart Failure in Patients With Type 2 Diabetes and Preexisting Cardiovascular Disease Data from the PROactive Study (PROactive 08)

**149 [5.7%] vs. 108 [4.1%] patients, respectively; HR 1.41 [95% CI 1.10 –1.80];
P = 0.007.**

Diabetes Care 30:2773–2778, 2007

Θεραπεία ΣΔΤ2

- Φθίνουσα λειτουργία β-κυττάρου
- Οι αλλαγές στην θεραπεία γίνονται όταν $HbA1c > 9,0\%$
- Η αλλαγή σε ινσουλινοθεραπεία γίνεται όταν $HbA1c > 9,6\%$

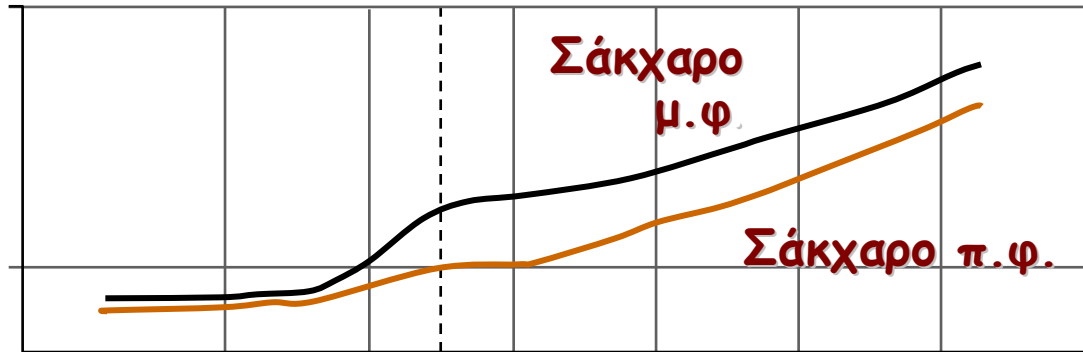

Η πορεία προς τον ΣΔΤ2

Παχ/κία IGT* Διαβήτης Συμπτωματική Υπεργλυκαιμία

Σάκχαρο Πλάσματος

120 (mg/dL)

Σχετική λειτουργικότητα β-κυττάρων

100(%)

Έτη ΣΔ

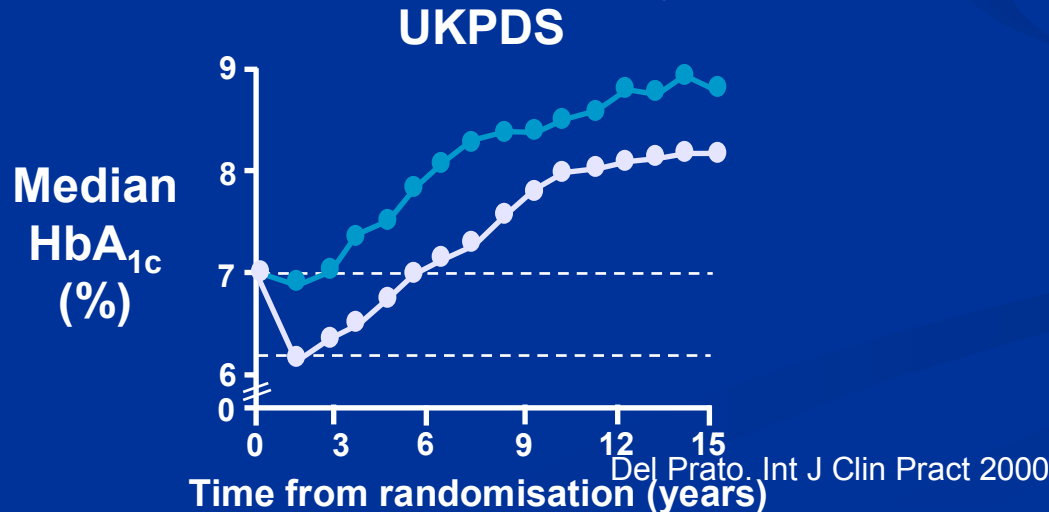
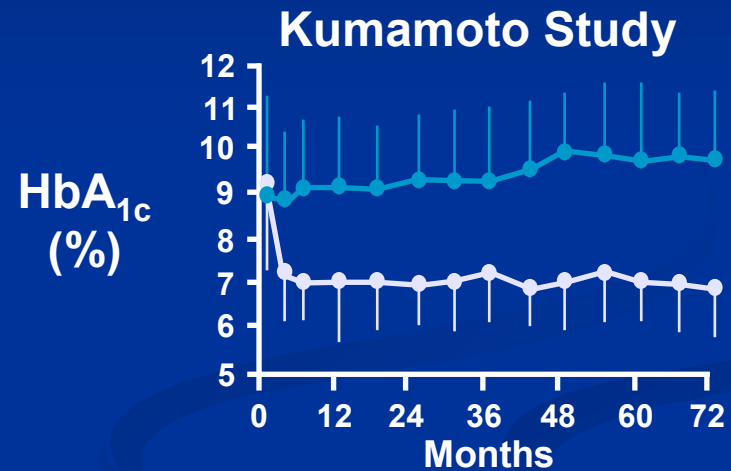
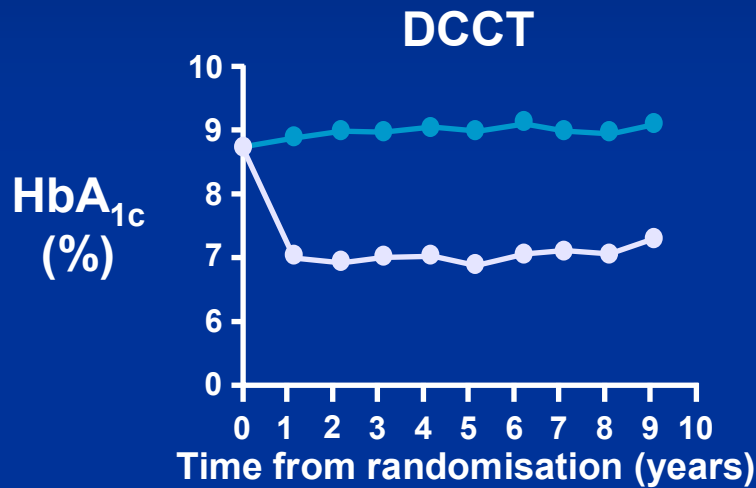
IGT = impaired glucose tolerance

Αποτελέσματα Μελετών εντατικής θεραπείας

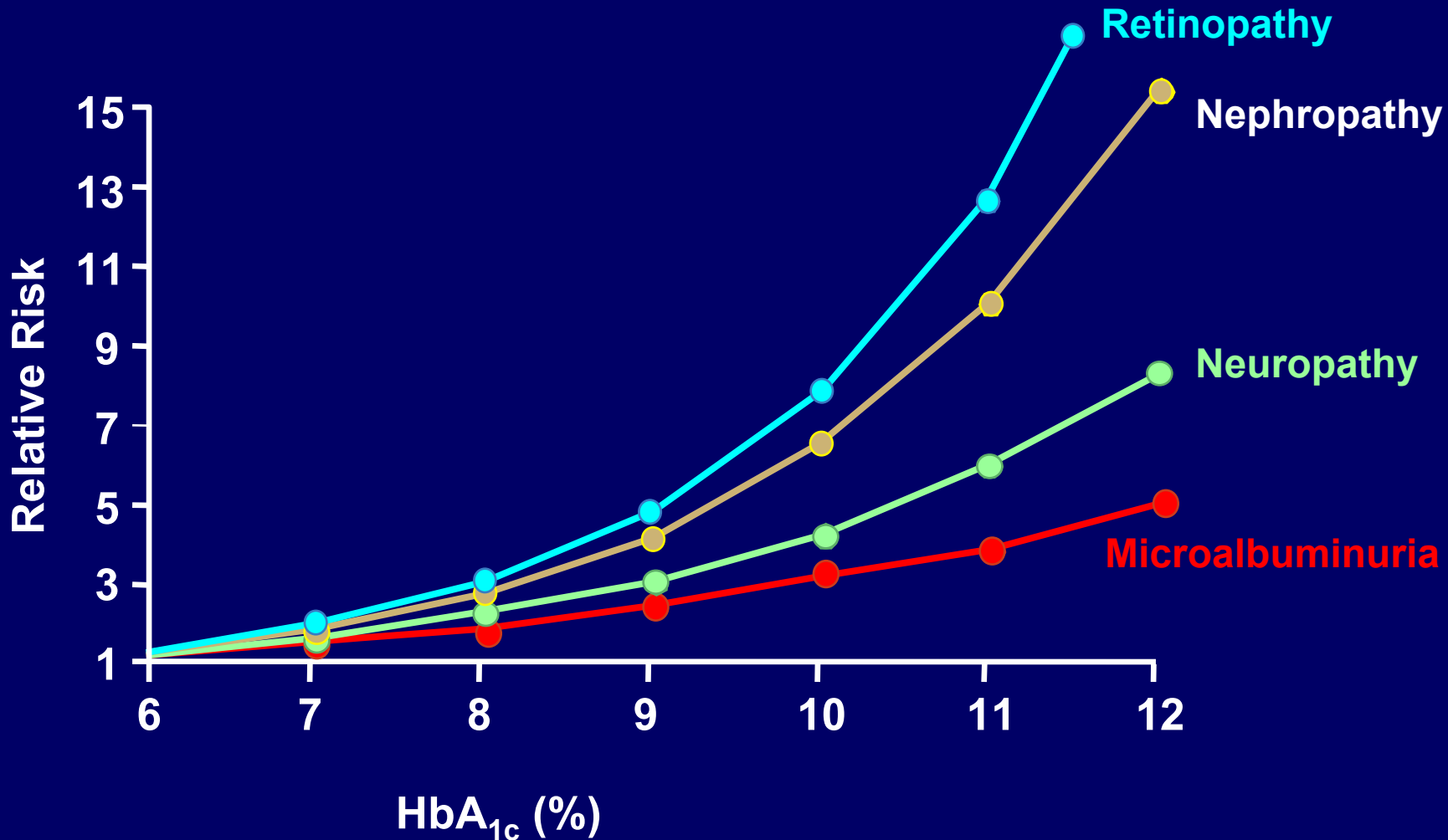
Όνομα μελέτης	DCCT	UKPDS	KUMAMOTO	STENO 2
HbA1c	↓ 2%	↓ 0.9%	↓ 2%	↓ 0.5%
Αμφ/θεια	↓ 63%	↓ 17-21%	↓ 69%	↓ 58%
Νεφροπάθεια	↓ 54%	↓ 24-33%	↓ 70%	↓ 61%
Νευροπάθεια ANΣ	↓ 60%	-	-	↓ 63%
Μακρο-αγγειοπάθεια	↓ 41%	↓ 16%	-	↓ 53%

HbA_{1c} levels achieved in the conventional vs intensive groups of major trials

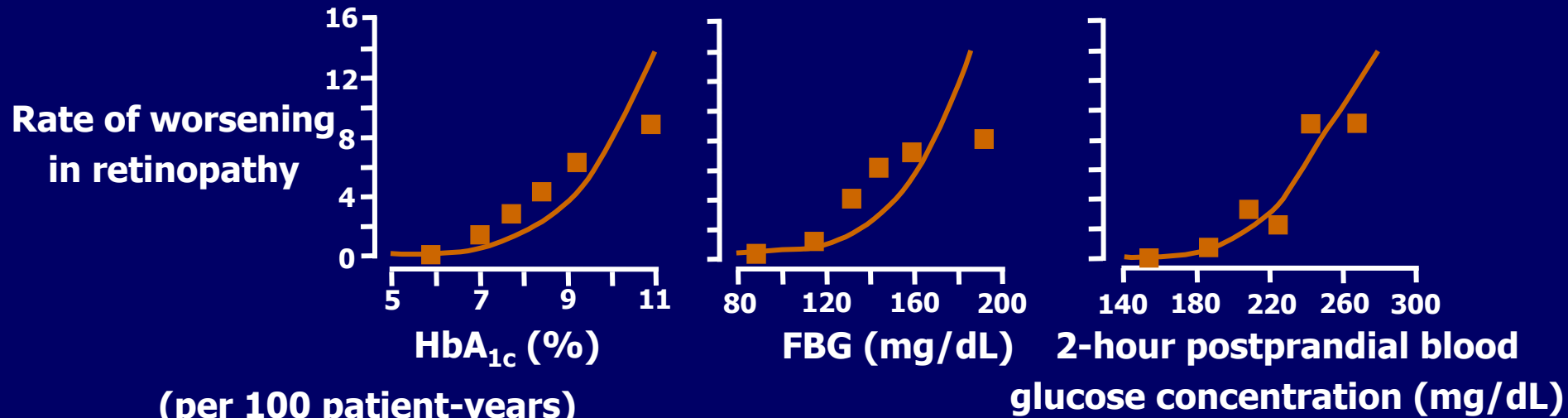
- Conventional therapy
- Intensive therapy

DCCT: Relationship of HbA_{1c} to risk of microvascular complications

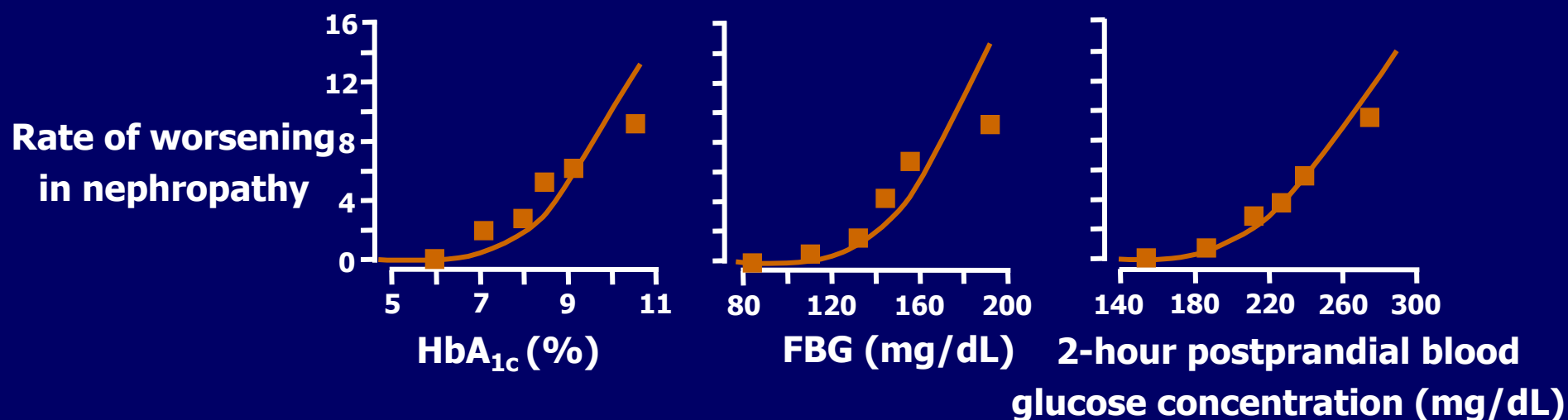

Kumamoto Study: 8-year follow-up

(per 100 patient-years)

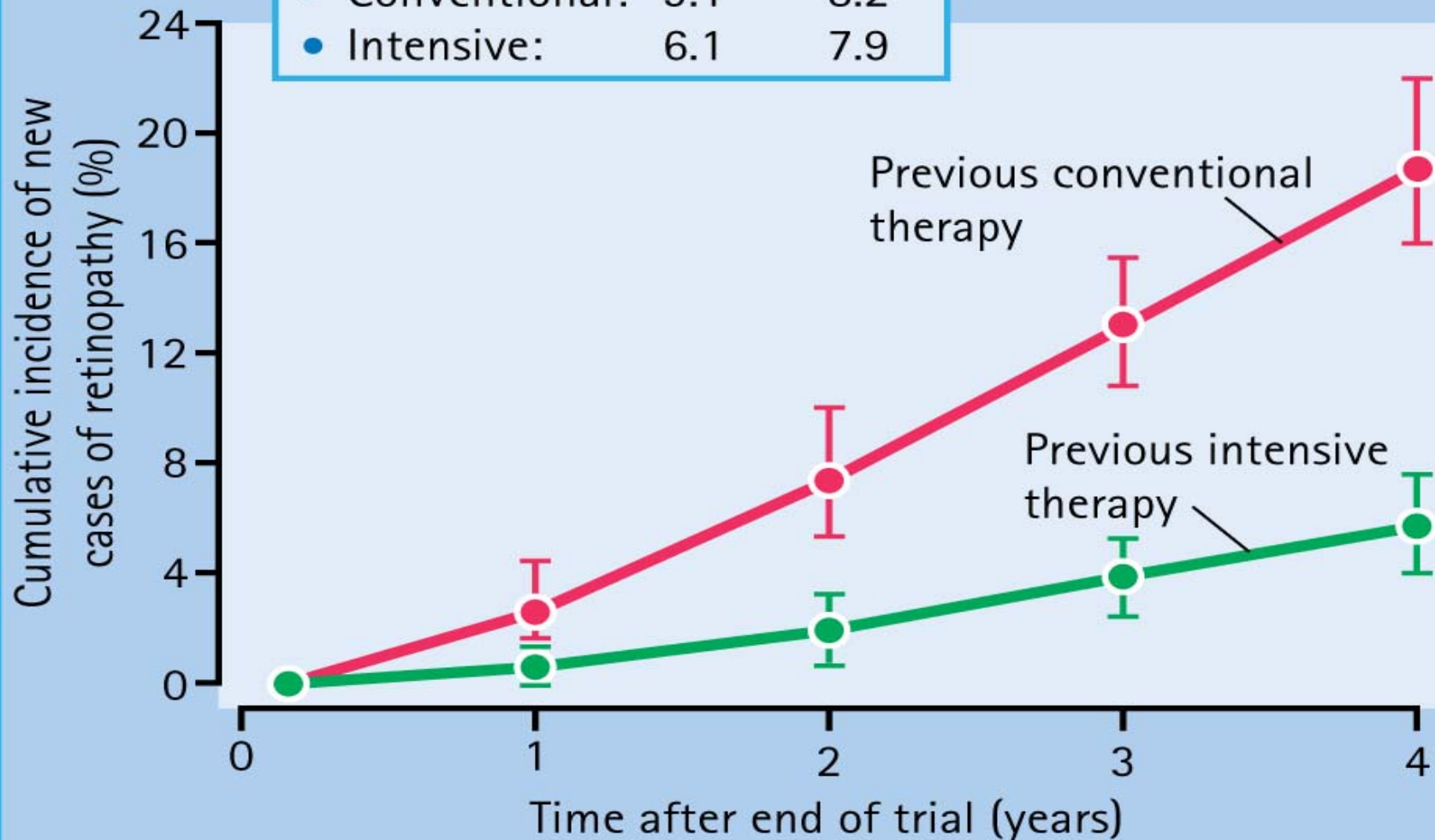

(per 100 patient-years)

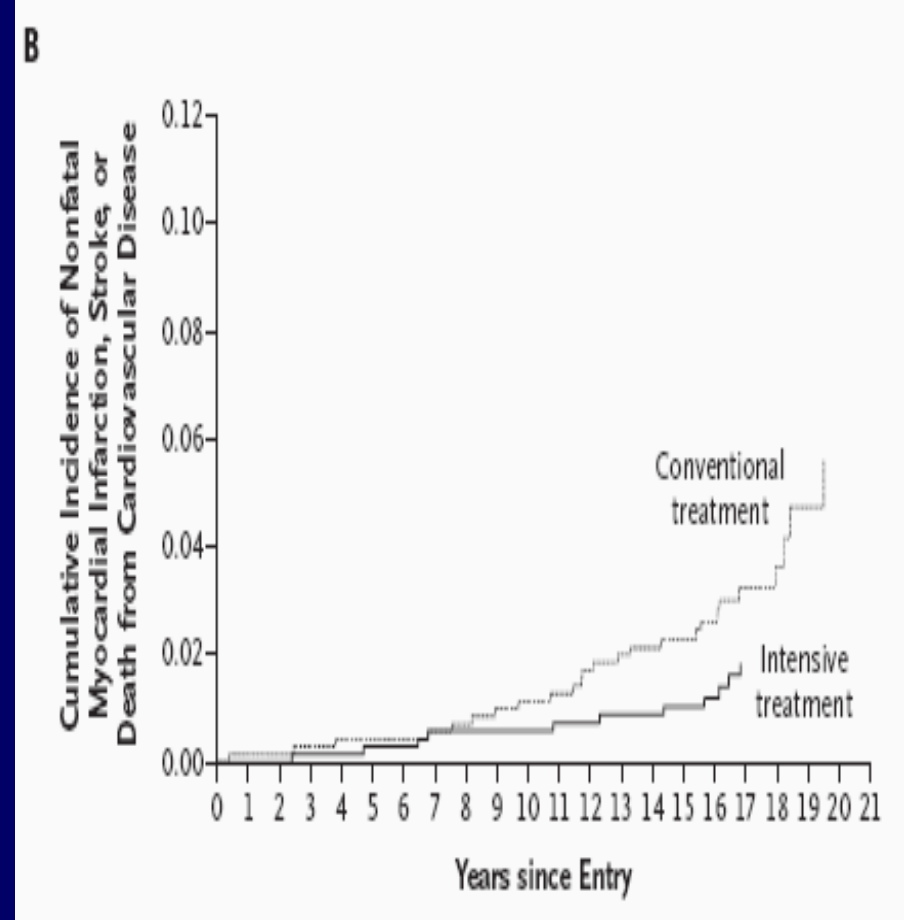
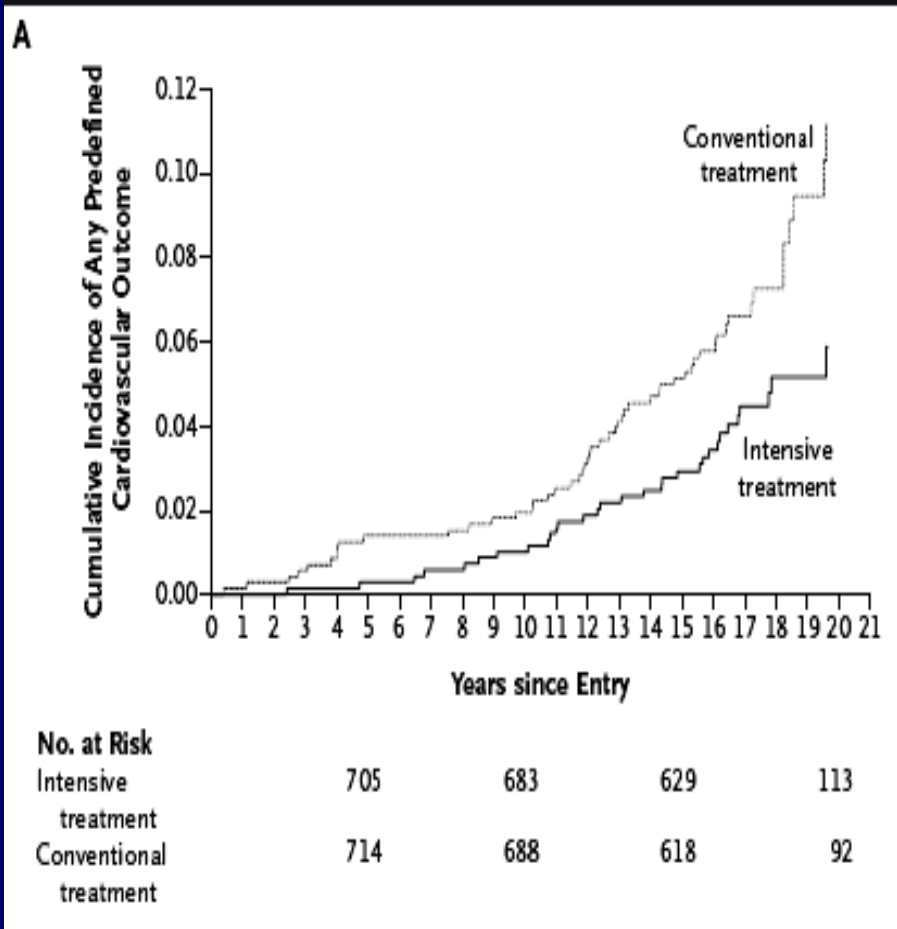
HbA_{1c} concentration (%):

	During	After
• Conventional:	9.1	8.2
• Intensive:	6.1	7.9

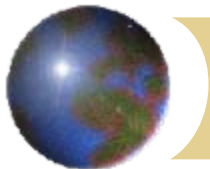
DCCT STUDY

DCCT/EDIC study

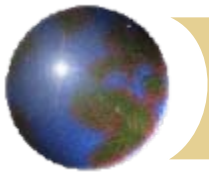
RR 42%, p= 0.02

RR 57%, p=0.02

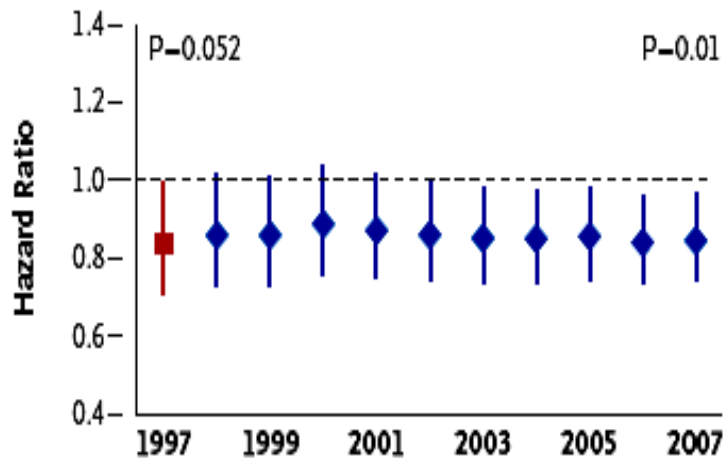
UKPDS: 10 έτη με μείωση HbA1c κατά 0,9% 8,5 έτη χωρίς

		1997	2007
Τελικά σημεία ΣΔ	RRR p	12% 0,029	9% 0,04
Μικρο-επιπλοκές	RRR p	25% 0,0099	24% 0,001
Εμφρ. Μυοκ.	RRR p	16% 0,052	15% 0,014
Θνητότητα	RRR p	6% 0,44	13% 0,007

UKPDS 80, N Engl J Med 2008;359:1577-89

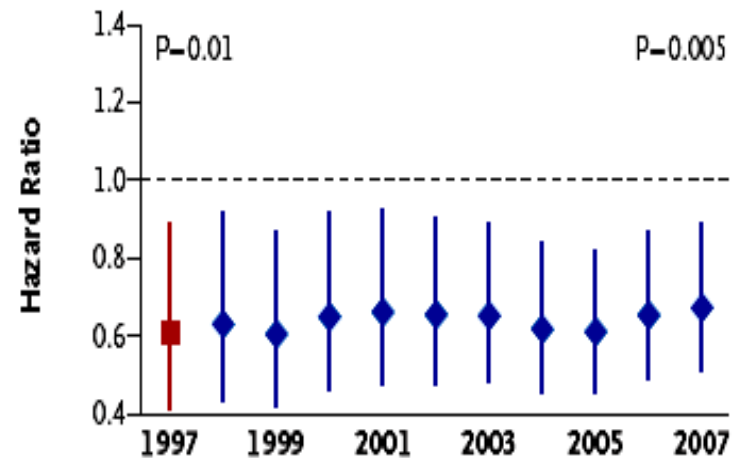
C Myocardial Infarction

No. of Events

Conventional therapy	186	212	239	271	296	319
Sulfonylurea-insulin	387	450	513	573	636	678

D Myocardial Infarction

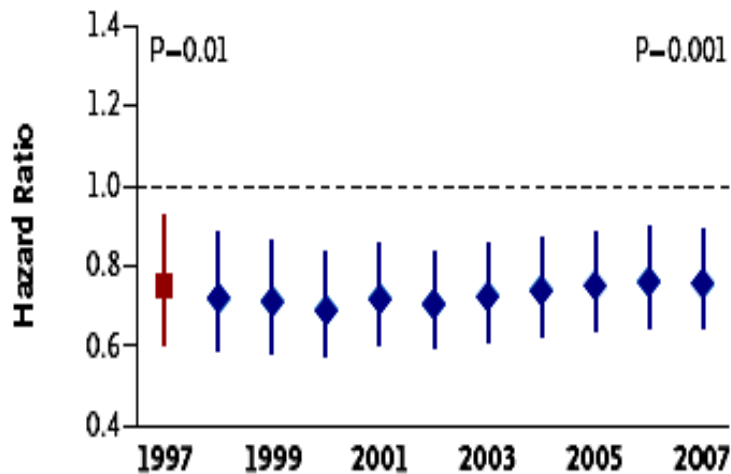
No. of Events

Conventional therapy	73	83	92	106	118	126
Metformin	39	45	55	64	68	81

UKPDS 80, N Engl J Med 2008;359:1577-89

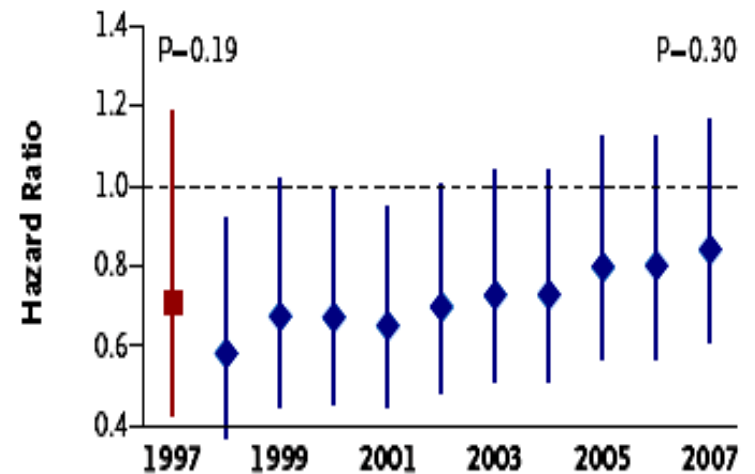
E Microvascular Disease

No. of Events

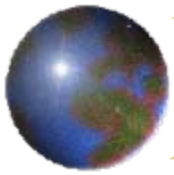
Conventional therapy	121	155	187	205	212	222
Sulfonylurea-insulin	225	277	338	378	406	429

F Microvascular Disease

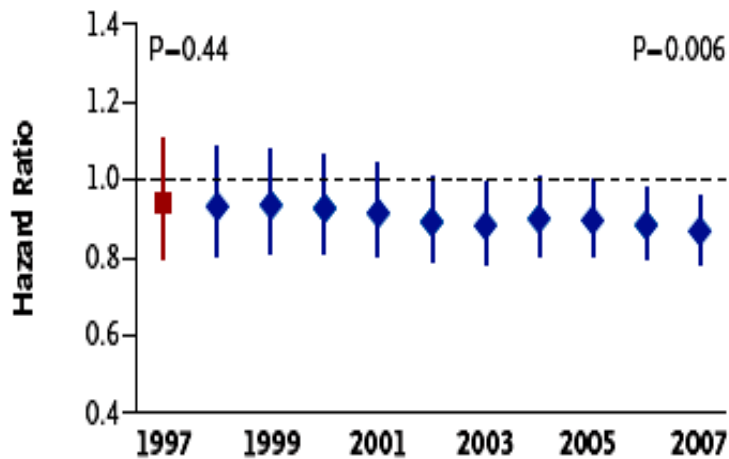
No. of Events

Conventional therapy	38	58	70	73	74	78
Metformin	24	37	44	52	58	66

UKPDS 80, N Engl J Med 2008;359:1577-89

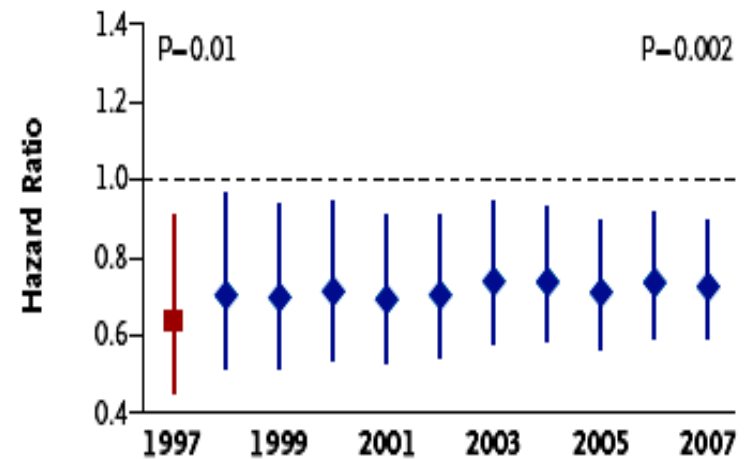
G Death from Any Cause

No. of Events

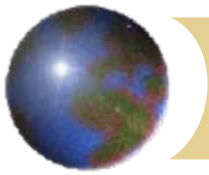
Conventional therapy	213	267	330	400	460	537
Sulfonylurea-insulin	489	610	737	868	1028	1163

H Death from Any Cause

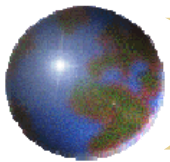
No. of Events

Conventional therapy	89	113	136	160	183	217
Metformin	50	70	86	110	123	152

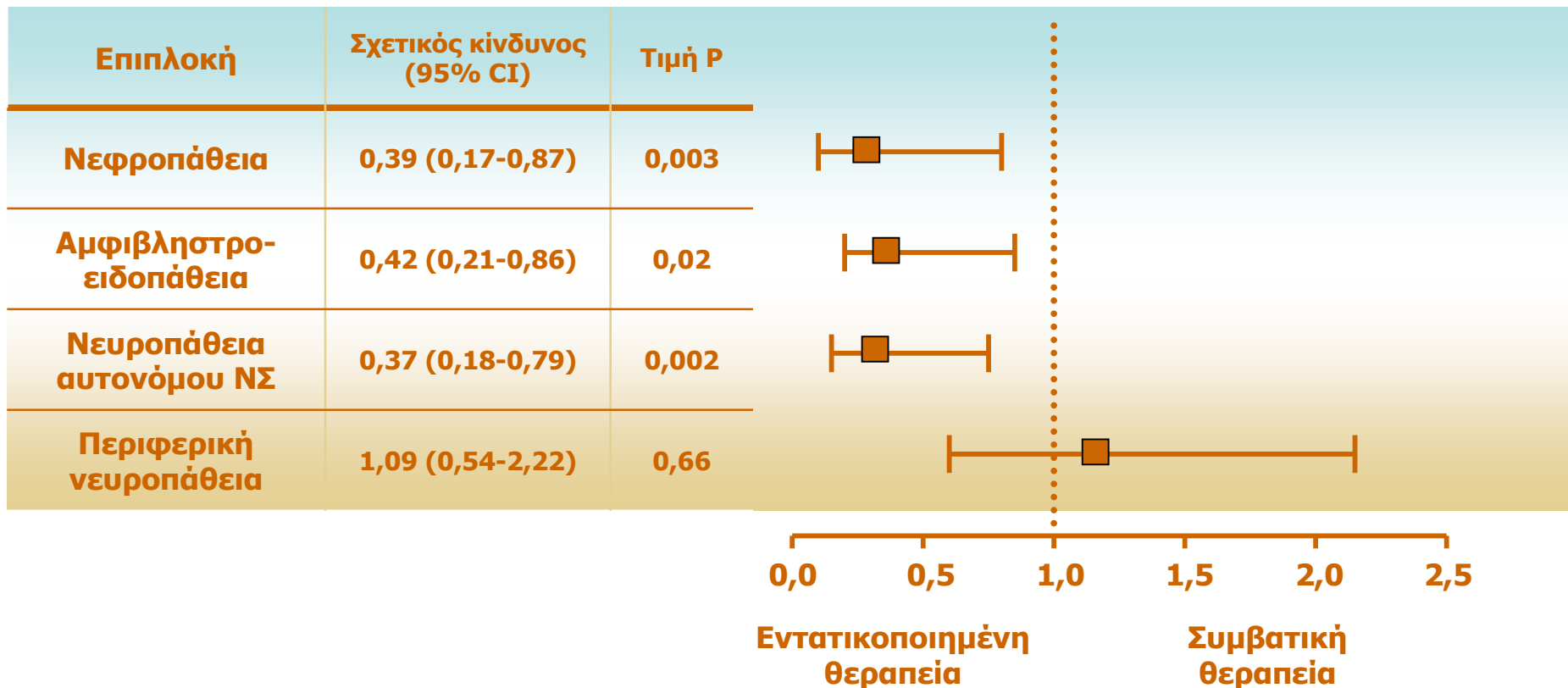

Μελέτη STENO-2

- Δίαιτα και άσκηση
  - HbA1c < 6.5%
- Αντιμετώπιση υπέρτασης. ΑΠ < 130/80 mmHg. 1η επιλογή ΑΜΕΑ
- Μικρολευκωματουρία: Προσθήκη ΑΜΕΑ ή ΑΤ1 αποκλειστές ανεξαρτήτως ΑΠ
- Δυσλιπιδαιμία: Ατορβαστατίνη για αυξ. Χολ. ή μικτή υπερλιπιδαιμία, φιβράτες για αυξ. Τριγλ.
  - Διακοπή καπνίσματος
  - Χορήγηση ασπιρίνης

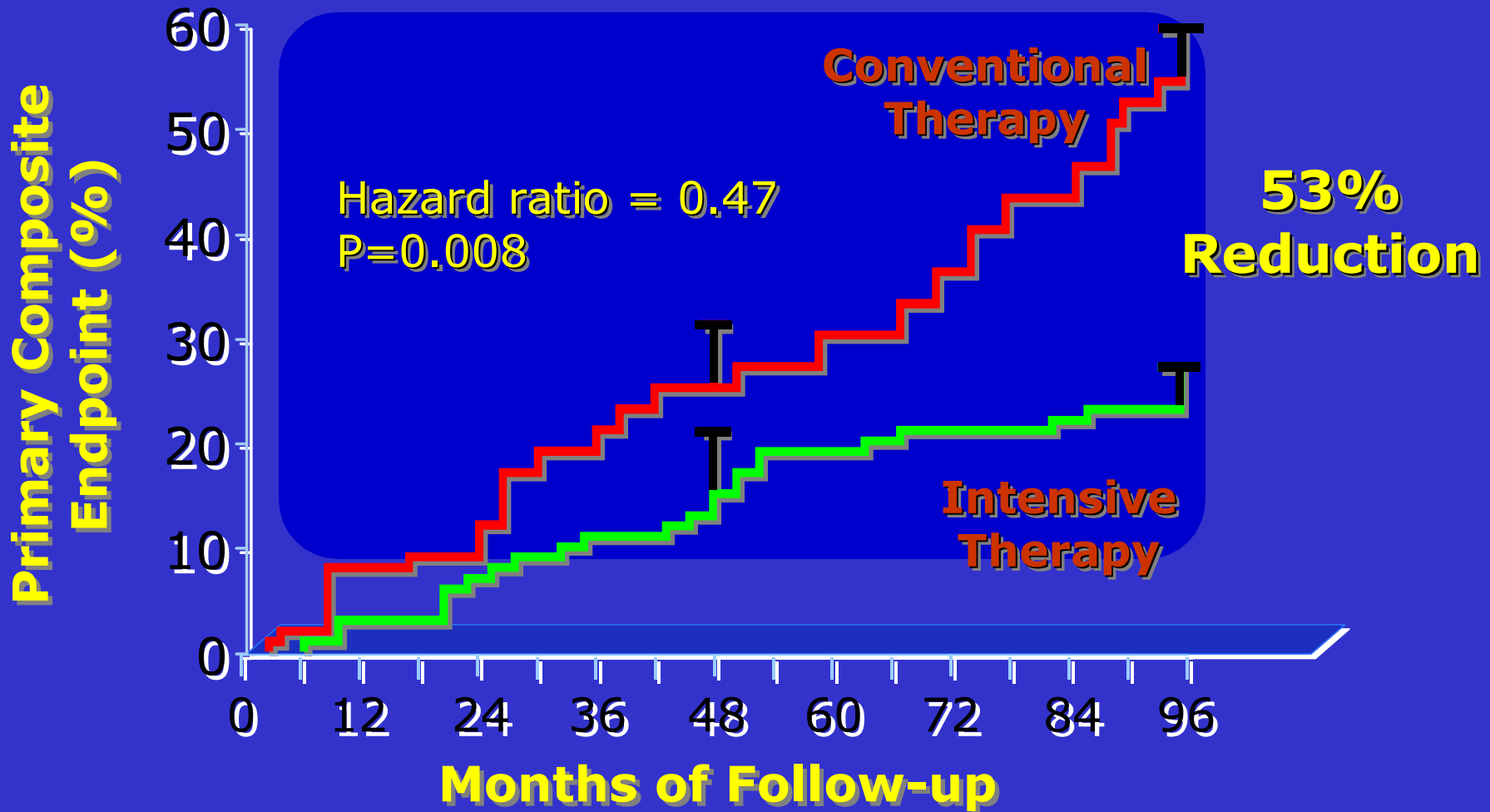
Σχετικός κίνδυνος εμφάνισης επιπλοκών ΣΔ

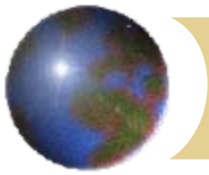

Gaede et al, N.Engl.J.Med. 2003, 348: 383-393

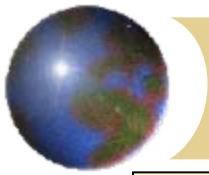
Composite Endpoint of Death from CV Causes, Nonfatal MI, CABG, PCI, Nonfatal Stroke, Amputation, or Surgery for PAD: STENO-2

Steno-2. Number needed to treat (NNT)

- **Αριθμός ασθενών με ΣΔ τύπου 2 και μικρολευκωματουρία που είναι απαραίτητο να θεραπευθεί για 13 χρόνια για να αποφευχθεί ένας**
  - **Θάνατος 5 ασθενείς**
    - **Καρδιαγγειακός θάνατος 8 ασθενείς**
  - **Μείζον καρδιαγγειακό επεισόδιο 3 ασθενείς**
    - **Εξέλιξη σε νεφροπάθεια 5 ασθενείς**
      - **Αιμοκάθαρση 16 ασθενείς**
  - **Θεραπεία αμφ/θειας με laser 7 ασθενείς**

Steno -2

- **50% RRR of all-cause mortality or CVD mortality after 13 years of follow up. ARR 20% and 13%**
- **50% RRR των μειζόνων καρδιαγγειακών επεισοδίων μετά 8 χρόνια παρακολούθησης**
- **50% RRR των μικροαγγειοπαθητικών επιπλοκών μετά 4 χρόνια παρακολούθησης**
- **ΑΕΕ 5% έναντι 30%**

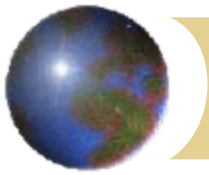

HbA1c στις μελέτες

Μελέτη	Στόχος	Επιτεύχθηκε
DCCT (1993)B	<6,05%	7,1
UKPDS(1998),(FPG)	<108 mg/dl	160,2 mg/dl
STENO 2 (2003)	<6,5%	7,6%
ACCORD (2008)	<6,0%	6,4%
ADVANCE (2008)	<6,5%	6,4%
VADT (2008)	<6,5%	6,9%
BARI 2D(S,2009)	<7,0%	7,0%
BARI 2D(P,2009)	<7,0%	7,5%

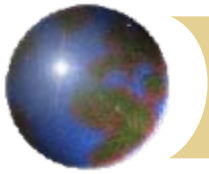
Σύγκριση των μεγάλων κλινικών μελετών για τον Σακχαρώδη Διαβήτη

	DCCT	EDIC	UKPDS	UKPDS F/U	ACCORD	ADVANCE	VADT
Ηλικία	27	34	54	62	62	66	60,4
Διάρκεια Σ.Δ	2,6/~8	~12	0	~10	10	8	11,5
Υψηλού κινδύνου ή CVD	Όχι	Όχι	Όχι	+/-	Ναι	Ναι	Ναι
% σε ινσουλίνη	100%	100%	42%	64%	77%	40%	90%
Εντατική ρύθμιση	6,5 έτη	-	~10 έτη	-	3,5 έτη	5 έτη	~5 έτη
Εξομοίωση ρύθμισης	-	11 έτη	-	~10 έτη	-	-	-
Μικροαγγειοπάθεια Όφελος;	+++	+++	++	++	?	+	0
Μακροαγγειοπάθεια Όφελος;	0 (41% NS)	+++ (42- 56%)	0 (16% NS)	++ (15%)	↓ Μη θανατηφόρα Ε.Μ	0	0
Κίνδυνος θανάτου	=	↓	=	↓	↑	=	=

Μελέτη ACCORD

- ❖ Ο αυξημένος κίνδυνος θανάτου παρατηρήθηκε στους ασθενείς (ομάδα εντατικής θεραπείας) στους οποίους η HbA1c ήταν $>7,0\%$ και όχι $<7,0\%$
- ❖ Η HbA1c δεν ελαττώθηκε από την αρχική τιμή κατά την διάρκεια του 1ου χρόνου
- ❖ Η ανάλυση δεν προσδιορίζει τις αιτίες του αυξημένου κινδύνου

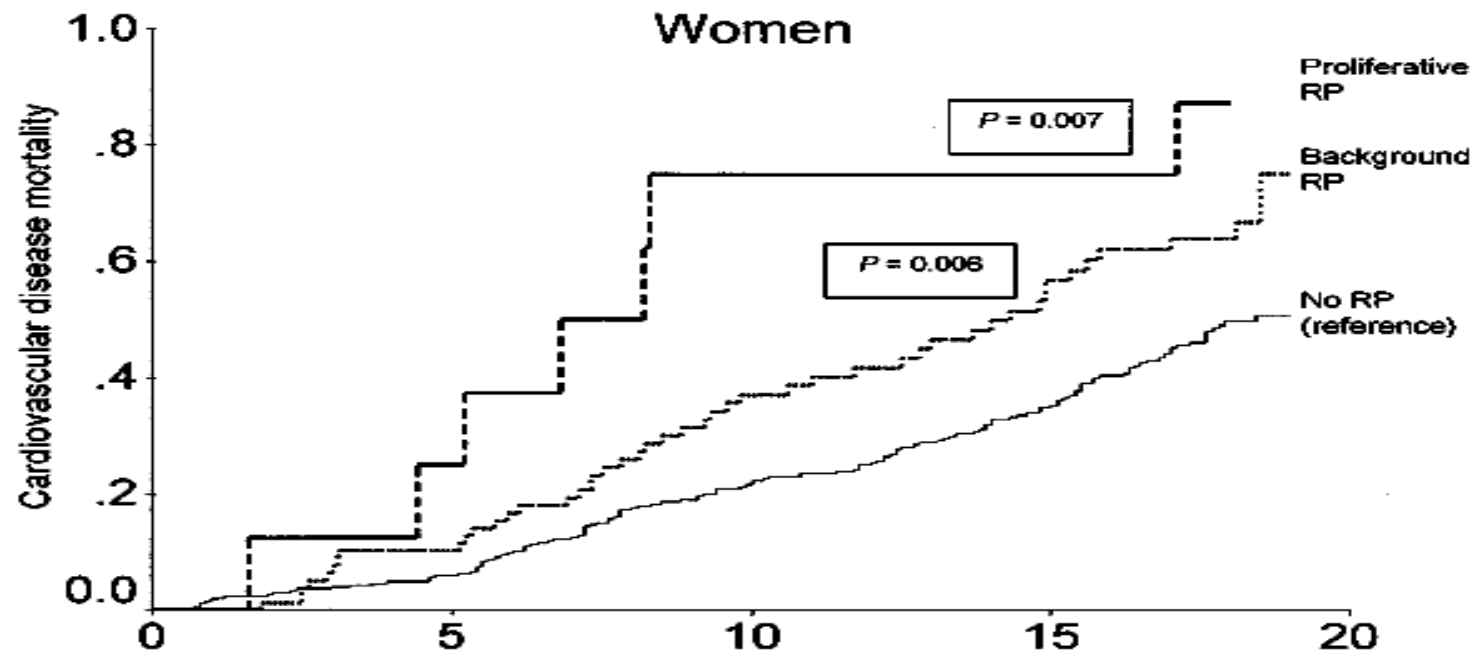
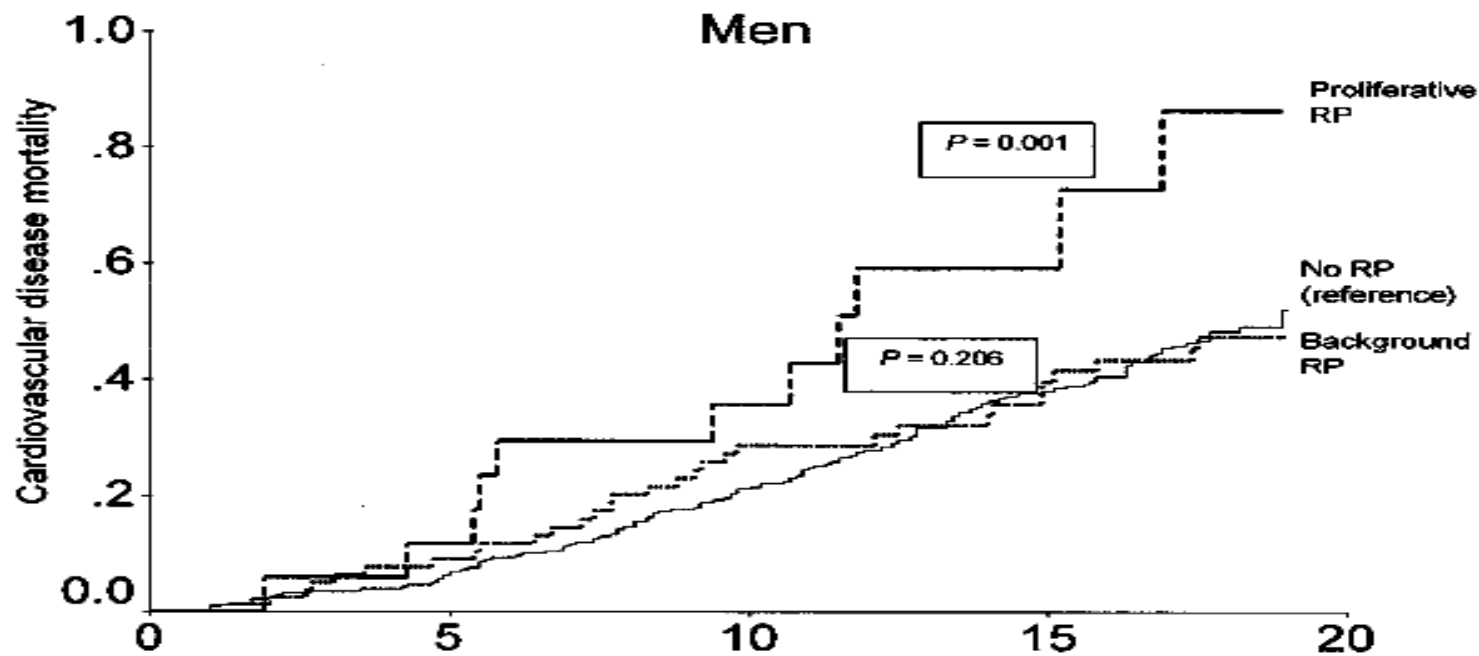
Διαφορές μεταξύ των μελετών

❖ **DCCT, UKPDS, STENO**

- ❖ ανεξάρτητες
- ❖ μεταβολική μνήμη
- ❖ Νέοι σε ηλικία ασθενείς κατά την έναρξη

• **ACCORD, ADVANCE, VADT**

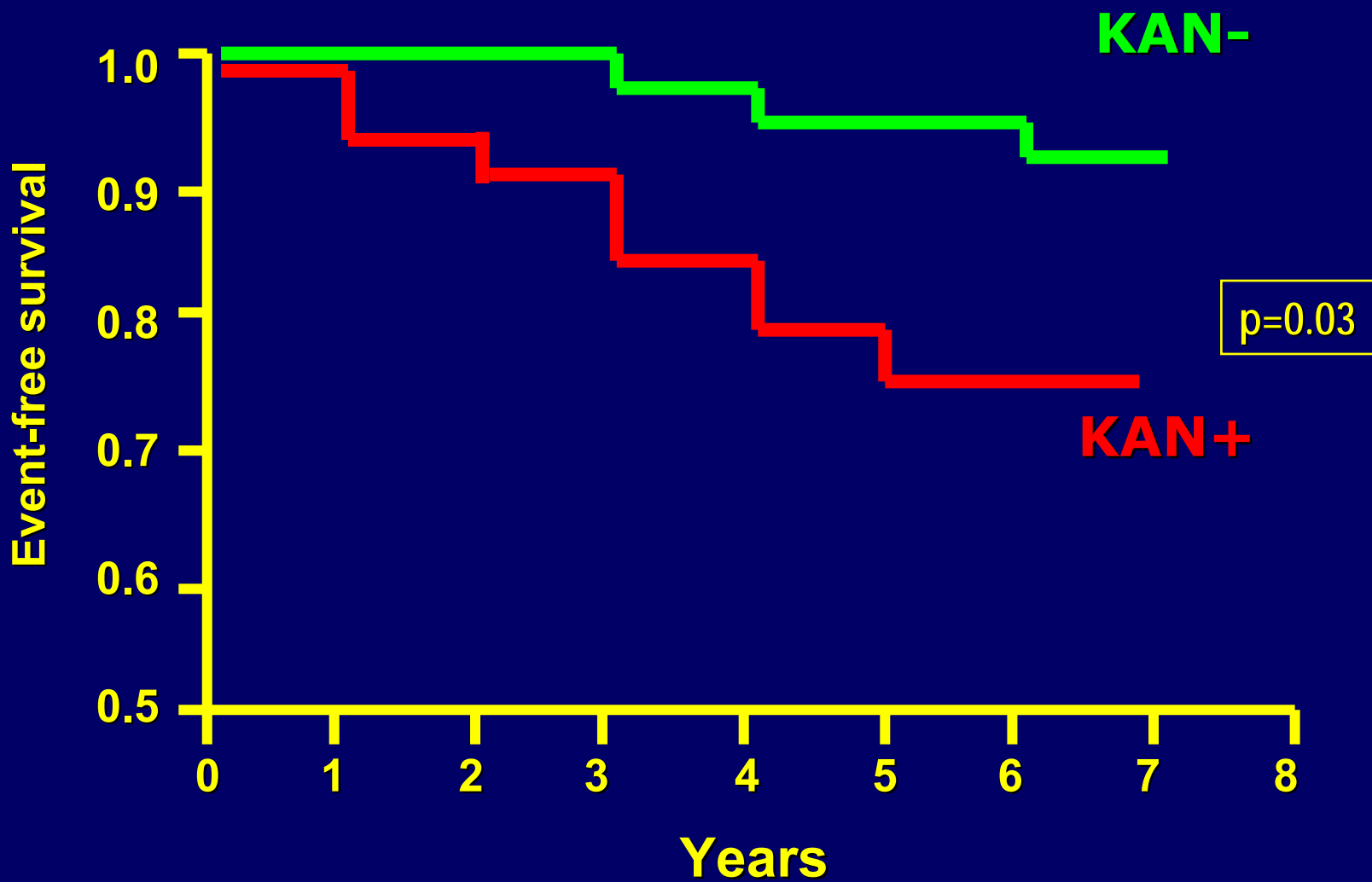
- ❖ Ελεγχόμενες από φαρμακευτικές εταιρείες
- ❖ Ασθενείς υψηλού κινδύνου
- ❖ Μικρή χρονική διάρκεια μελέτης

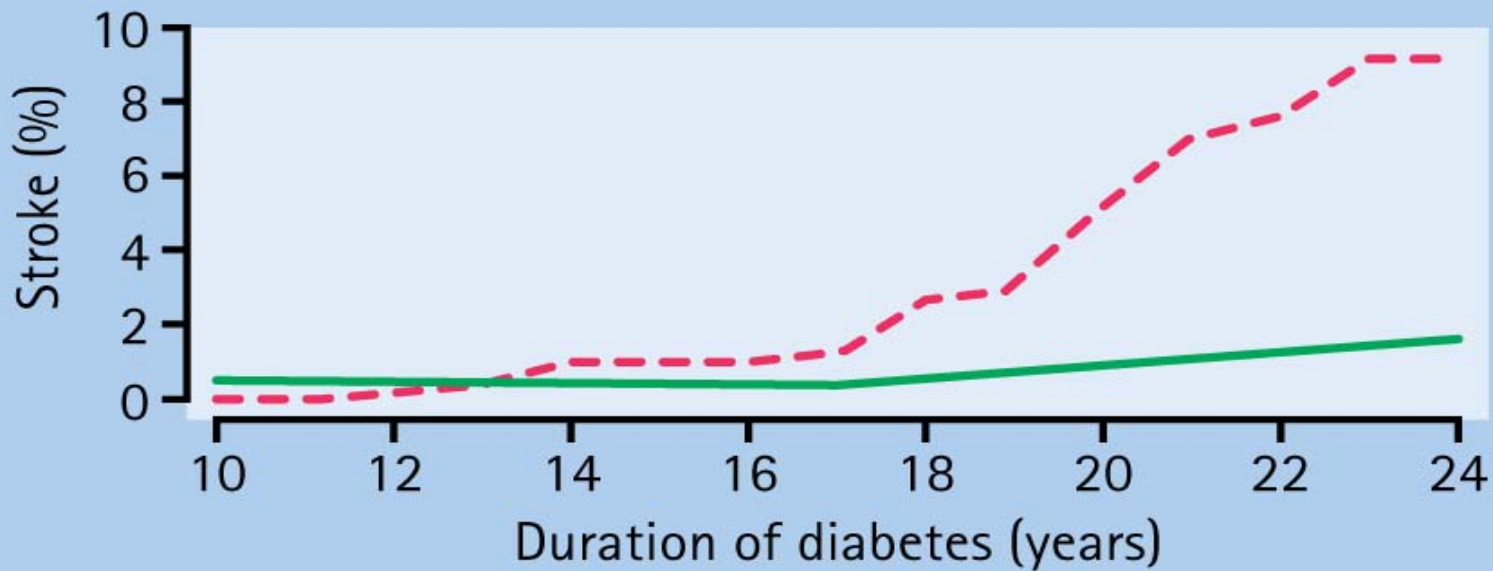
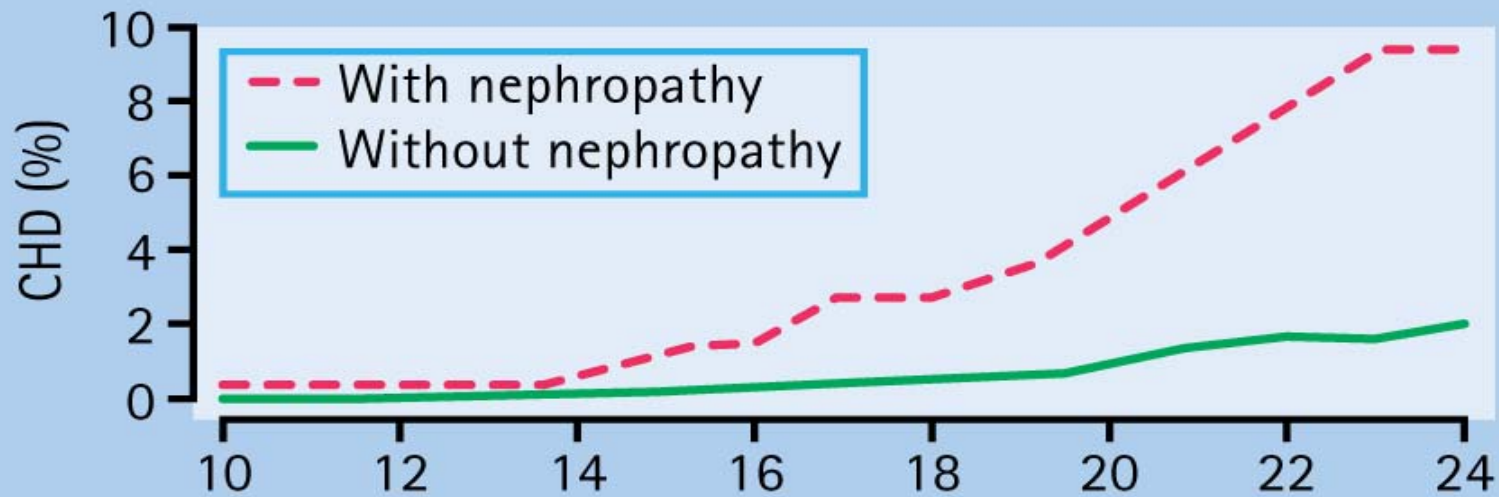

Retinopathy Predicts Cardiovascular Mortality in Type 2 Diabetic Men and Women

Diabetes Care
30:292–299,
2007

ΔΝΑΝΣ: προγνωστικός δείκτης καρδιαγγειακών επεισοδίων σε ασυμπτωματικούς διαβητικούς αθενείς

Antiatherogenic actions of insulin

Inhibition of platelets aggregation

Increase NO
Increase c-AMP

Arteriodilatation

Increase NO
And expression of NO

Cardioprotection

Clinical and
Experimental
studies

Antiapoptotic action

Heart and other
tissues

Diminished ROS

**Antioxidant
action**

↓ NFκB   ↑ IκB
↓ MCR
↓ ICAM-1
↓ CRP

**Antiinflammatory
action**

↓ TF

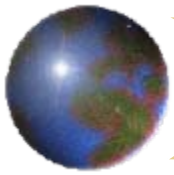
**Antithrombotic
action**

↓ PAI-1

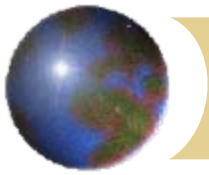
**Increases
Fibrinolysis**

Experimental animals
ApoE null
IRS-1 null
IRS-2 null

**Antiatherogenic
action**

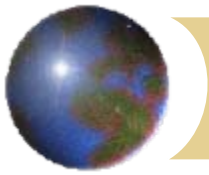

**Ο στόχος της HbA1c < 7,0%
δεν πρέπει να
εγκαταλειφθεί, διότι θα
χαθούν τα οφέλη από την
βελτίωση των
μικροαγγειοπαθητικών
επιπλοκών**

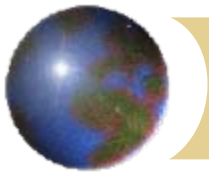
Ιδιαιτερότητες στην ρύθμιση του διαβήτη

- Σε ασθενείς με καρδιακή ανεπάρκεια
- Σε ασθενείς με στεφανιαία νόσο για τον κίνδυνο υπογλυκαιμίας
- Διαβητική νευροπάθεια του αυτονόμου νευρικού συστήματος – ανεπίγνωστη Υ, Σιωπηλή ισχαιμία

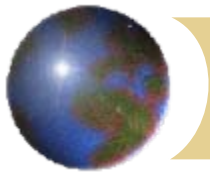
Συμπεράσματα

- ➊ Ανασκοπικές, προοπτικές μελέτες και η επιδημιολογική ανάλυσή τους δείχνουν ότι ο στόχος της HbA1c μπορεί να είναι όσο πιο κοντά στις φυσιολογικές τιμές
- ➋ Πρώιμη επιθετική θεραπεία στον ΣΔΤ2
- ➌ Σε ορισμένους ασθενείς υψηλού κινδύνου απαιτείται ο κίνδυνος υπογλυκαιμίας να είναι ελάχιστος
- ➍ **Ο στόχος για την πλειονότητα των ατόμων πρέπει να είναι
HbA1c < 6,5%**

Jean Pirart

Ο ιδανικός ασθενής με Σακχαρώδη Διαβήτη (ΣΔ) είναι αυτός που είναι έξυπνος, πολύ καλά πειθαρχημένος και άριστα εκπαιδευμένος σχετικά με την πάθησή του και την θεραπεία την οποία ακολουθεί. Ο ασθενής αυτός μετά από μία μονότονη ζωή 40-50 χρόνων χωρίς απότομες αλλαγές θα μπορούσε να φθάσει χωρίς καμία διαβητική επιπλοκή και χωρίς ανάγκη νοσηλείας για οποιαδήποτε αιτία λόγω του ΣΔ σε μία απόλυτα φυσιολογική ζωή.

*Ευχαριστώ για
την προσοχή σας*

